

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts konkurence@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv
Rīgā

30.06.2020. Nr. 1.7-2/707

Uz 08.06.2020. Nr.ĀND/1-12-1/20/611

Ādažu novada domei

Par veiktajiem līdzdalības izvērtējumiem

Konkurences padome (turpmāk - KP) ir saņēmusi Ādažu novada domes pavadvēstuli, kurā lūgts KP sniegt atzinumu par pašvaldības veiktajiem līdzdalības izvērtējumiem SIA „Ādažu ūdens”, PSIA „Ādažu slimnīca” un SIA „Ādažu Namsaimnieks”.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88.panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Ņemot vērā, ka pašvaldība ir veikusi VPIL 88.panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, KP sniegs viedokli (atzinumu) par pašvaldības veikto izvērtējumu atbilstību VPIL 88.panta noteikumiem.

Attiecībā uz pašvaldības veikto juridisko un ekonomisko izvērtējumu par līdzdalības saglabāšanu SIA „Ādažu ūdens” KP norāda turpmāko.

No KP iesniegtā izvērtējuma par līdzdalības saglabāšanu SIA „Ādažu ūdens” redzams, ka SIA „Ādažu ūdens” pamatdarbības veids ir ūdens ieguve un pārvaldīšana, kanalizācijas novadīšana un notekūdeņu attīrīšana (turpmāk – ūdensapgāde un kanalizācija) pašvaldības iedzīvotājiem.

Savukārt kā kapitālsabiedrības sniegtie papildu pakalpojumi ir norādīti decentralizēto kanalizācijas sistēmu uzraudzība, kontrole un reģistra izveide (turpmāk – decentralizētā kanalizācijas sistēmas uzturēšana).

Pašvaldība veiktajā izvērtējumā norādījusi, ka kapitālsabiedrības pamatdarbība jeb ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu sniegšana ir saistīta ar pašvaldības iedzīvotāju pamatvajadzību nodrošināšanu, kā arī ar darbību stratēģiski svarīgā nozarē, kura ir būtiska pašvaldības funkciju īstenošanai. Tāpat infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi, kā arī komercdarbība tiek īstenota nozarē, kurā atbilstoši sabiedrības interesēm ir nepieciešami augsti kvalitātes standarti. Turklāt kapitālsabiedrības komercdarbība tiek īstenota regulējamā nozarē tirgus nepilnības (dabiskā monopola) apstākļos.

Attiecībā uz kapitālsabiedrības sniegtajiem papildu pakalpojumiem jeb decentralizētās

kanalizācijas sistēmas uzturēšanu arī šis darbības veids pašvaldības ieskatā ir atzīstams par stratēģiski svarīgu.

KP pēc iepazīšanās ar konkrēto pašvaldības izvērtējumu atzīst, ka kapitālsabiedrības sniegtie pakalpojumi (ūdensapgāde, kanalizācija un decentralizētās kanalizācijas sistēmas uzturēšana) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē, līdz ar to KP nav iebildumu pret pašvaldības līdzdalības saglabāšanu SIA „Ādažu ūdens”.

Vienlaikus KP pastāv bažas par SIA „Ādažu ūdens” sniegtajiem asenizācijas pakalpojumiem. Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju¹ asenizācijas pakalpojumus Ādažu novadā sniedz deviņi komersanti (tostarp arī pašvaldības kapitālsabiedrība SIA „Ādažu ūdens”). KP norāda, ka pašvaldības veiktajā juridiskajā un ekonomiskajā izvērtējumā par līdzdalības saglabāšanu SIA „Ādažu ūdens” nav ne tikai pieminēts konkrētais pakalpojuma veids, bet arī nav izvērtēts, vai konkrētā pakalpojuma sniegšana atbilst kādam no VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem.

Konkrētās bažas pastiprina fakts, ka pašvaldība pretēji izvērtējumā norādītajam nav konsultējusies ar komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem (daļā par asenizāciju), līdz ar to nav zināms privāto tirgus dalībnieku viedoklis par pašvaldības kapitālsabiedrības sniegtajiem asenizācijas pakalpojumiem.

Nemot vērā, ka konkrēto pakalpojumu Ādažu novadā sniedz astoņi privātie tirgus dalībnieki, kā arī to, ka nepamatota pakalpojumu sniegšana var negatīvi ietekmēt privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju, KP ieskatā pašvaldībai ir nepieciešams veikt papildu izvērtējumu, kurā tiktu izskatīts, vai asenizācijas pakalpojumu sniegšana ir attaisnojama ar kādu no VPIL 88.panta pirmajā daļā noteikto mērķu sasniegšanu. Veicot konkrēto izvērtējumu, pašvaldībai ir pienākums konsultēties ar komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. ar KP identificētajiem privātajiem tirgus dalībniekiem, kuri Ādažu novadā sniedz asenizācijas pakalpojumus).

Attiecībā uz iespējamo norādi, ka arī konkrētie pakalpojumi būtu atzīstami par stratēģiski svarīgiem, KP norāda turpmāko. KP ieskatā konkrētu pakalpojumu noteikšana par stratēģiski svarīgiem ir atzīstams tikai par vienu no priekšnoteikumiem, lai tiktu konstatēts VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktais izņēmums. Proti, KP ieskatā noteiktos gadījumos arī privātie tirgus dalībnieki ir spējīgi nodrošināt stratēģiski svarīgu pakalpojumu sniegšanu, līdz ar to, lai varētu konstatēt VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punktā noteikto izņēmumu, publiskajai personai ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrēto precī vai pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet arī veikt tirgus izpēti, kurā tiktu izvērtēts, vai konkrēto pakalpojumu sniedz arī privātie tirgus dalībnieki un vai privātie tirgus dalībnieki ir spējīgi pilnvērtīgi nodrošināt konkrēto pakalpojumu pieejamību.

Līdz ar to pašvaldībai nepieciešams veikt konkrēto papildu izvērtējumu par SIA „Ādažu ūdens” sniegtajiem asenizācijas pakalpojumiem, lai pamatotu šī pakalpojuma sniegšanas atbilstību kādam no VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem izņēmumiem.

Attiecībā uz pašvaldības veikto juridisko un ekonomisko izvērtējumu par līdzdalības saglabāšanu PSIA „Ādažu slimnīca” KP norāda turpmāko.

No KP iesniegtā izvērtējuma par līdzdalības saglabāšanu PSIA „Ādažu slimnīca” redzams, ka kapitālsabiedrības pamatdarbība ir saistīta ar primārās un sekundārās veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu. Konkrētie pakalpojumi ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem, jo no minēto pakalpojumu pieejamības un kvalitātes ir atkarīga iedzīvotāju veselība un dzīvība. Kapitālsabiedrība ir vienīgais centralizētais veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējs tuvākajā aglomerācijā.

Izvērtējumā kā kapitālsabiedrības papildu sniegtie pakalpojumi norādīta telpu

¹ Asenizācijas pakalpojumu sniedzēji Ādažu novadā. Pieejams: <https://www.adazi.lv/asenizācijas-pakalpojumu-sniedzēji-adazu-novada/>

iznomāšana komersantiem, kuri sniedz medicīnas pakalpojumus, tādējādi palielinot pieejamo medicīnas pakalpojumu klāstu. Pašvaldība norāda, ka, kaut arī minētais papildu darbības veids neatbilst VPIL 88.panta pirmās daļas noteikumiem, sniedzot konkrētos pakalpojumus, kapitālsabiedrība ne tikai rīkojas lietderīgi ar tai piešķirtajiem līdzekļiem, bet arī veicina privāto tirgus dalībnieku komercdarbību.

Ņemot vērā pašvaldības izvērtējumā norādīto informāciju, kā arī pašvaldības lomu efektīvā veselības aprūpes sistēmā un pakalpojumu pieejamības veicināšanā, piemēram, vienmērīga teritoriālā pārklājuma radīšanā un „vienas pieturas” principa realizēšanā, tādējādi nodrošinot konkrētās administratīvās teritorijas iedzīvotājiem pilnu veselības aprūpes ciklu, KP pašvaldības iesniegto informāciju uzskata par pietiekamu un atzīst, ka PSIA „Ādažu slimnīca” pamatdarbības rezultātā tiek sniegti pakalpojumi, kas ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē.

Vienlaikus, kā jau to KP bija norādījusi iepriekš, arī stratēģiski svarīgus pakalpojumus noteiktos gadījumos ir iespējams sniegt arī privātajiem tirgus dalībniekiem, līdz ar to KP ieskatā būtu lietderīgi, ja pašvaldība, veicot izvērtējumu par esošo, t.sk. nākotnes, medicīnas pakalpojumu pieejamību un attīstību, ņemtu vērā arī pastāvošo situāciju konkrētajā tirgū, proti, ja noteiktus medicīnas pakalpojumus konkrētajā administratīvajā teritorijā jau pilnā apmērā nodrošina privātie tirgus dalībnieki, nebūtu atbalstāms, ka arī kapitālsabiedrība uzsāktu vai turpinātu sniegt konkrētos pakalpojumus.

Noslēgumā KP norāda, ka tā atbalsta pašvaldības iniciatīvu iznomāt kapitālsabiedrības telpas privātajiem tirgus dalībniekiem, tādējādi ne tikai pilnveidojot konkrētu medicīnas pakalpojumu pieejamību, bet arī veicinot privāto tirgus dalībnieku pastāvēšanu konkrētajā tirgū.

Savukārt attiecībā uz pašvaldības veikto juridisko un ekonomisko izvērtējumu par līdzdalības saglabāšanu SIA „Ādažu Namsaimnieks” KP norāda turpmāko.

No KP iesniegtā izvērtējuma par līdzdalības saglabāšanu SIA „Ādažu namsaimnieks” redzams, ka kapitālsabiedrības pamatdarbība ir komunālo pakalpojumu (siltumapgādes) sniegšana pašvaldības iedzīvotājiem. Pašvaldības ieskatā konkrētais pamatdarbības veids ir atzīstams par stratēģiski svarīgu, t.sk. tirgū pastāv dabiskais monopols, proti, kapitālsabiedrība ir vienīgais tirgus dalībnieks, kurš sniedz siltumapgādes pakalpojumus.

Savukārt kā kapitālsabiedrības papildu sniegtie pakalpojumi norādīta pašvaldības dzīvojamā fonda pārvaldīšana un privātu nekustamo īpašumu pārvaldīšana un apsaimniekošana. Arī šo pakalpojumu sniegšanu pašvaldība ir atzinusi par stratēģiski svarīgu.

KP pēc iepazīšanās ar konkrēto pašvaldības izvērtējumu atzīst, ka kapitālsabiedrības sniegtie pamatpakalpojumi (komunālie pakalpojumi – siltumapgāde) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē, līdz ar to KP nav iebildumu pret pašvaldības līdzdalības saglabāšanu SIA „Ādažu Namsaimnieks”.

Attiecībā uz SIA „Ādažu Namsaimnieks” sniegtajiem papildu pakalpojumiem (pašvaldības dzīvojamā fonda pārvaldīšana un privātu nekustamo īpašumu pārvaldīšana un apsaimniekošana) KP norāda turpmāko.

KP jau vairākkārt ir izskatījusi jautājumus par pašvaldību kapitālsabiedrību dzīvojamo māju pārvaldības pakalpojumu sniegšanu un atzinusi, ka minēto pakalpojumu sniegšana būtu pamatota un atbalstāma tikai gadījumos, ja uz tiem būtu attiecināmi likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50.panta septītās daļas noteikumi un būtu konstatējami VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktie priekšnoteikumi.

Attiecībā uz konkrēto pakalpojumu atbilstību VPIL 88.panta pirmajai daļai KP ieskatā daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšana nav atzīstama par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem (t.sk. stratēģiski svarīgu īpašumu pārvaldīšanu) vai pakalpojumiem, kuru nodošana privātajiem tirgus dalībniekiem nebūtu pieļaujama. Līdz ar to KP ieskatā neizpildās VPIL 88.panta pirmās daļas 2. un 3.punktā ietvertie priekšnosacījumi.

Attiecībā uz iespējamu tirgus nepilnību jeb situāciju, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt

sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā saskaņā ar pašvaldības izvērtējumā sniegto informāciju konkrēto pakalpojumu pašvaldības teritorijā sniedz ne tikai pašvaldības kapitālsabiedrība, bet arī privātie tirgus dalībnieki. Turklāt, dzīvojamo māju pārvaldīšanas tirgus, vērtējot to no piedāvājuma puses, ir ģeogrāfiski plašāks nekā konkrētā administratīvā teritorija, proti, pastāvot pieprasījumam, jauni komersanti varētu ienākt arī darbībai Ādažu novada teritorijā.

Uz tirgus nepilnību nenorāda arī tas, ka pašvaldības apsaimniekotājs saskaņā ar pašvaldības iesniegto informāciju konkrēto pakalpojumu var nodrošināt kvalitatīvāk nekā privātie komersanti. KP norāda, ka iejaukšanās tirgū nevar tikt pamatota ar šādiem argumentiem.

Ievērojot minēto, KP ieskatā pašvaldībai būtu nepieciešams veikt papildu izvērtējumu (ņemot vērā KP pausto nostāju šajā atzinumā), kurā tiktu izvērtēts, vai SIA „Ādažu Namsaimnieks” sniegtie papildu pakalpojumi (arī daļā par sniegtajiem pakalpojumiem Carnikavā un Garkalnē) atbilst VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem, kā arī izskatīt iespēju SIA „Ādažu namsaimnieks” atteikties no konkrēto pakalpojumu sniegšanas.

Ar cieņu
priekšsēdētāja p. i.

J. Račko